

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē araṇyakāṇḍē
॥ *ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ ॥

*lakṣmaṇēnāyōmukhyai daṇḍadānaṃ kabandhasya bāhubandhē
praviṣṭayōḥ śrīrāmālakṣmaṇayōścintā*

*kṛtvaivamudakaṃ tasmai
prasthitau rāghavau tadā |
avēkṣantau vanē sītāṃ
jagmatuḥ paścimāṃ diśam || 3.69.1 ||*

*tāṃ diśaṃ dakṣiṇāṃ gatvā
śaracāpāsīdhāriṇau |
aviprahatamaikṣvākau
panthānaṃ pratipēdatuḥ || 3.69.2 ||*

*gulmairvṛkṣaiśca bahubhi -
rlatābhiśca pravēṣṭitam |
āvṛtaṃ sarvatō durgaṃ
gahanaṃ ghōradarśanam || 3.69.3 ||*

*vyatikramya tu vēgēna
gṛhītvā dakṣiṇāṃ diśam |*

subhīmaṃ tanmahāraṇyaṃ

vyatiyātau mahābalau || 3.69.4 ||

tataḥ paraṃ janasthānāt

trikōśaṃ gamya rāghavau |

krauñcāraṇyaṃ viviśatu -

rgahanaṃ tau mahaujasau || 3.69.5 ||

nānāmēghaghanaprakhyaṃ

prahr̥ṣṭamiva sarvataḥ |

nānāvarṇaiḥ śubhaiḥ puṣpai -

rm̐rgapakṣigaṇairyutam || 3.69.6 ||

didr̥kṣamāṇau vaidēhīṃ

tad vanaṃ tau vicikyatuḥ |

tatra tatrāvatiṣṭhantau

sītāharaṇaduḥkhitau || 3.69.7 ||

tataḥ pūrvēṇa tau gatvā

trikrōśaṃ bhrātarau tadā |

krauñcāraṇyamatikramya

mataṅgāśramamantarē || 3.69.8 ||

dr̥ṣṭvā tu tad vanaṃ ghōraṃ

bahubhīmam̐rgadvijam |

nānāv̐rkṣasamākīrṇaṃ

sarvaṃ gahanapādapam || 3.69.9 ||

dadr̥śātē girau tatra

darīṃ daśarathātmajau |

pātālasamagambhīrāṃ

tamasā nityasaṃvṛtām || 3.69.10 ||

āsādyā ca naravyāghrau

daryāstasyāvidūrataḥ |

dadarśaturmahārūpāṃ

rākṣasīm vikṛtānanām || 3.69.11 ||

bhayadāmalpasattvānām

bībhatsām raudradarśanām |

lambōdarīm tīkṣṇadamṣṭrām

karālīm paruṣatvacam || 3.69.12 ||

bhakṣayantīm mṛgān bhīmān

vikaṭām muktamūrdhajām |

avaikṣatām tu tau tatra

bhrātarau rāmalakṣmaṇau || 3.69.13 ||

sā samāsādyā tau vīrau

vrajantaṃ bhrāturagrataḥ |

ēhi raṃsyāvahētyuktivā

samālbhata lakṣmaṇam || 3.69.14 ||

uvāca cainaṃ vacanaṃ

saumitrimupaguhyā ca |

ahaṃ tvayōmukhī nāma

lābhastē tvamasi priyaḥ || 3.69.15 ||

nātha parvatadurgēṣu

nadīnām pulinēṣu ca |

āyus̄ciramidaṃ vīra

tvam̄ mayā saha raṃsyasē || 3.69.16 ||

ēvamuktastu kupitaḥ

khaḍgamuddhr̄tya lakṣmaṇaḥ |

karṇanāsastanaṃ tasyā

nicakartārisūdanaḥ || 3.69.17 ||

karṇanāsē nikṛttē tu

visvaram̄ vinanāda sā |

yathāgataṃ pradudrāva

rākṣasī ghōradarśanā || 3.69.18 ||

tasyāṃ gatāyāṃ gahanaṃ

vrajantau vanamōjasā |

āsēdaturamitraghnau

bhrātarau rāmalakṣmaṇau || 3.69.19 ||

lakṣmaṇastu mahātējāḥ

sattvavāñchīlavāñchuciḥ |

abravīt prāñjalirvākyaṃ

bhrātaram̄ dīptatējasam || 3.69.20 ||

spandatē mē dṛḍhaṃ bāhu -

rudvignamiva mē manaḥ |

prāyaśaścāpyaniṣṭāni

nimittānyupalakṣayē || 3.69.21 ||

tasmāt sajjībhavārya tvam̄

kuruṣva vacanaṃ mama |

mamaiva hi nimittāni

sadyaḥ śaṁsanti sambhramam || 3.69.22 ||

ēṣa vañjulakō nāma

pakṣī paramadāruṇaḥ |

āvayōrvijayaṃ yuddhē

śaṁsanniva vinardati || 3.69.23 ||

tayōranvēṣatōrēvaṃ

sarvaṃ tad vanamōjasā |

sañjajñē vipulaḥ śabdaḥ

prabhañjanniva tad vanam || 3.69.24 ||

saṃvēṣṭitamivātyarthaṃ

gahanaṃ mātariśvanā |

vanasya tasya śabdō'bhūd

vanamāpūrayanniva || 3.69.25 ||

taṃ śabdaṃ kāṅkṣamāṇastu

rāmaḥ khadgī sahānujaḥ |

dadarśa sumahākāyaṃ

rākṣasaṃ vipulōrasam || 3.69.26 ||

āsēdatuśca tadrakṣa -

stāvubhau pramukhē sthitam |

vivṛddhamaśirōgrīvaṃ

kabandhamudarēmukham || 3.69.27 ||

rōmabhirniśitaistīkṣṇai -

rmahāgirimivōcchritam |

nīlamēghanibhaṃ raudraṃ
mēghastanitanīḥsvanam || 3.69.28 ||

agnijvālānikāśēna
lalāṭasthēna dīpyatā |
mahāpakṣēṇa piṅgēna
vipulēnāyatēna ca || 3.69.29 ||

ēkēnōrasi ghōrēṇa
nayanēna sudarśinā |
mahādaṃṣṭrōpapannaṃ taṃ
lēlihānaṃ mahāmukham || 3.69.30 ||

bhakṣayantaṃ mahāghōrā -
nṛkṣasiṃhamṛgadvijān |
ghōrau bhujau vikurvāṇa -
mubhau yōjanamāyatau || 3.69.31 ||

karābhyāṃ vividhān gr̥hya
ṛkṣān pakṣigaṇān mṛgān |
ākarṣantaṃ vikarṣanta -
manēkān mṛgayūthapān || 3.69.32 ||

sthitamāvṛtya panthānaṃ
tayōrbhrātrōḥ prapannayōḥ |
atha taṃ samatikramya
krōśamātraṃ dadarśatuḥ || 3.69.33 ||

mahāntaṃ dāruṇaṃ bhīmaṃ
kabandhaṃ bhujasaṃvṛtam |

kabandhamiva saṁsthānā -
datighōrapradarśanam || 3.69.34 ||

sa mahābāhuratyarthaṁ
prasārya vipulau bhujau |
jagrāha sahitāvēva
rāghavau pīḍayan balāt || 3.69.35 ||

khadginau dr̥ḍhadhanvānau
tigmatējau mahābhujau |
bhrātarau vivaśaṁ prāptau
kṛṣyamāṇau mahābalau || 3.69.36 ||

tatra dhairyācca sūrastu
rāghavau naiva vivyathē |
bālyādanāśrayāccaiva
lakṣmaṇastvabhiviviyathē || 3.69.37 ||

uvāca ca viṣaṇṇaḥ san
rāghavaṁ rāghavānujaḥ |
paśya māṁ vivaśaṁ vīra
rākṣasasya vaśaṅgam || 3.69.38 ||

mayaikēna tu niryuktaḥ
parimucyasva rāghava |
māṁ hi bhūtabaliṁ dattvā
palāyasva yathāsukham || 3.69.39 ||

adhigantāsi vaidēhī -
macirēṇēti mē matiḥ |

pratīlabhya ca kākutstha
pitṛpaitāmahīm mahīm || 3.69.40 ||

tatra māṃ rāma rājyasthaḥ
smartumarhasi sarvadā |
lakṣmaṇēnaivamuktastu
rāmaḥ saumitrimabravīt || 3.69.41 ||

mā sma trāsaṃ vṛthā vīra
nahi tvādṛg viśīdati |
ētasmīnantarē krūrō
bhrātarau rāmalakṣmaṇau || 3.69.42 ||

tāvuvāca mahābāhuḥ
kabandhō dānavōttamaḥ |
kau yuvāṃ vṛṣabhaskandhau
mahākhaḍgadhanurdharau || 3.69.43 ||

ghōraṃ dēśamimaṃ prāptau
daivēna mama cākṣuṣau |
vadataṃ kāryamiha vāṃ
kimarthaṃ cāgatau yuvām || 3.69.44 ||

imaṃ dēśamanuprāptau
kṣudhārtasyēha tiṣṭhataḥ |
sabāṇacāpakhaḍgau ca
tīkṣṇaśṛṅgāvivarṣabhau || 3.69.45 ||

māṃ tūrṇamanusamprāptau
durlabhaṃ jīvitaṃ hi vām |

tasya tad vacanaṃ śrutvā
 kabandhasya durātmanaḥ || 3.69.46 ||

uvāca lakṣmaṇaṃ rāmō
 mukhēna pariśuśyatā |
 kṛcchrāt kṛcchrataramaṃ prāpya
 dāruṇaṃ satyavikrama || 3.69.47 ||

vyasanaṃ jīvitāntāya
 prāptamaprāpya tāṃ priyām |
 kālasya sumahad vīryaṃ
 sarvabhūtēṣu lakṣmaṇa || 3.69.48 ||

tvāṃ ca mām ca naravyāghra
 vyanaiḥ paśya mōhitau |
 nahi bhārō'sti daivasya
 sarvabhūtēṣu lakṣmaṇa || 3.69.49 ||

śūrāśca balavantaśca
 kṛtāstrāśca raṇājirē |
 kālābhipannāḥ sīdanti
 yathā vālukasētavaḥ || 3.69.50 ||

iti bruvāṇō dṛḍhasatyavikramō
 mahāyaśā dāśarathiḥ pratāpavān |
 avēkṣya saumitrimudagravikramaḥ
 sthirāṃ tadā svāṃ matimātmanākarōt || 3.69.51 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
 aranyakāṇḍē ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ ||